

Baleren Bakaikoa

Euroaren ondorioak

Aro berri batean sartu da Europako Batasunaren ekonomia. Izan ere, pentsatu behar da betirako gantzio-tasa finkoa izango duen moneta-sistema batean gaudela. Moneta-sistema zurrun batean EBarri begira, eta aldakorra dolar edo yenarekiko. Beraz, hemendik aurrera euroa desbalioztatu edo gainbalioztatu nahi baldin bada, EBeko 11 kideentzat egingo da eta kanpo geratuko dira Suedia, Britaina Handia, Danimarka eta Greziako monetak.

Euroak sorreratik dakarrena

Larrun aldizkariaren 12. zenbakian (1992ko martxoa) ECU eta Maastrichteko Konbergentzi Planari buruz idatzi nuen artikulua bat. Eta artikulua horretan nioen Espainiako estatuaren egoera ekonomikoa ez zela batere egokia moneta bakarrak suposatzen zituen erronkei aurre egiteko, horretara heltzeko baldintza gogorrak eskatzen baitziren. Gainera, ez da ahaztu behar Maastrichten onartu zen egutegiaren arabera, ECUa 1997an ipini behar zela zirkulazioan, baldin eta horretarako nahikoa hautagai baldin bazeuden, eta bigarren aukera zen 1999an indarrean jartzea.

Konbergentzi Plan honetan, bestalde, estatu kideei jokoera zuhurra eskatzen zitzairen. Inflazio-tasa, defizit publikoa eta zor publikoa ere ezin zitezkeen zuritu. Inflazioari langileen alokairuak kontrolatuta aurre egingo zitzaion. Hori zen entzun eta irakurtzen genuen mezua eta berau zen ekonomiak zeukan arazo nagusia. Behin inflazioa konpondurik, lanpostuak sortuko omen ziren eta ongizatea gizarte osoarentzat hedatu.

Orain, inflazioa erabat murrizturik eta kontrolpean dago EBeko hamalau estatutan, eta Konbergentzi Planak eskatzen duen mugen barruan, baina langabeziak horre-

tan dirau. Badirudi, bestalde, inflazioaren neurgailuak ez direla oso zorrotzak, eta honela inflazio-tasak hurbiltzea erosoagoa izan da, nahiz erosketak egiterakoan ondasun eta zerbitzu ugarien prezioek bestelakoa adierazi. Gainera, maiatzaren 9ko *The Economist* astekariak zioenez, gaur egun inflazioa ez da batere ondo neurtzen, ez delako kon-tuan hartzen ondarearen prezio-aldaketa, eta jakina, ondarean egiten diren gastuak garrantzi handia dute.

Defizit publikoa Barne Produktu Gordinaren % 3ra heltzea ez zen batere erraza 1992an, hasiera batean ez zelako onartzen pribatizazioen fondoak defizit hori murrizteko erabiltzea. Baina gerora, data hurbildu ahala, estatu kideek, Espainiako estatuak barne, pribatizazioekin erdie-tsitako diruak erabili dituzte sarrera gehigarri gisa defizit publikoa mugaren barruan ipintzeko, edo RTV bezalako erakunde publikoari estatuaren aurrekoentuetatik dirua transferitu ordez, estatuaren bermearekin maileguak egin dizkiote zenbait bankuk. Era honetan, hasiera batean aurreikusten zen bezala ez dira murriztu gizarte-gastuak, gehiegi urritu izan balira EB eta euroaren legitimazioa auzitan egongo baitziren.

Beraz, nola edo hala bi baldintza horiek bete dira, baina ez da hori zor publikoaren kasua. Izan ere, zenbait estatuk Konbergentzi Planak ezarritako muga baino bi bider handiagoa dute eta beste batzuek ere erraz gaintzen dute muga hori, baina ez da eragozpen izan hautatuak izateko. Borondate politikoa dago eta honela 11 kide izan dira hautatuak eta gainontzekoek ez dute nahi parte hartu Euroclubean, Greziak salbu.

Azkenik, laugarren baldintzak interes-tasen hurbilketa eskatzen zuen hautagaien artean eta hori burutzen ari da. Hain zuzen, interes-tasa apalak luze da ez ditugula ezagutu gure artean eta hori onuragarria izango da inbertsioak areagotzeko euskal ekonomian, eta ziurrenik jendeak gordailuetan ipini ordez, fondo abantailatsuagotan kokatuko du dirua.

Dena dela ere, moneta batura heltzeko prozesu hone-tan, bakar-bakarrik moneta-neurriak hartu dira eta neurri hauek betetzea ez da oso zaila izan ekonomia bizkorral-

dian dagoelako. Baina zer gertatuko zen depresio-garaian egongo bagina? Bestalde, ekonomi egiturak ez dira batere aldatu prozesu honetan. Beraz, moneta-aldaketak sor al dezake egituren hobekuntzarik? Ez.

Euroaren sendotasuna eta defizit demokratikoa

Baina, egoera honetan sortutako moneta noraino izan daiteke sendoa? Nik baietz diot. Zergatik? Lehenbizi euroaren atzetik alemaniar markoa eta holandar florina daudelako, eta bigarrenik, Euroclubeko estatuen merkatal balantza positiboa da eta horrek euroaren eskaria bermatuko du. Hala ere, badirudi gainbalioztatuta egongo dela % 10 inguruan dolar eta yenarekiko, eta honek kanpo-merkataritzan eragin negatiboa izango du, batik bat ekonomia ahula duten estatu kideentzat.

Halaber, euroak izango ditu zenbait ahulezia eta horietako bat Europako Banku Zentralarekin erlazionaturik dago. EBZak independentea izan behar omen du eta gobernuek ez omen dute sartu behar banku honen aferetan. Eta Bruselan gai honi buruz egin zen Kontseiluan politikoei nabarmenki eskuhartu zuten. Baina egia da ere munduko banku zentral guztien agintariak gobernuaren onesperekin izendatzen direla, eta ez al dute izaten finantzarien onesperekin? Are gehiago, EBZren hautaketa horretan ez al zuten ezer esatekorik Nazioarteko Moneta Fondoak edo Munduko Bankuak edo EKGE/OCDEk? Edo erakunde boteretsu hauek ez al dute politikarik egiten? Erantzuna ez da zaila, irakurle!

Jakin, badakigu, nazioarteko finantz erakunde boteretsuek markatzen dituztela gobernarien politikak eta gobernari hauek, estatu demokratikoetan kontrol politikorik badute, baina inola ere ez banku zentraletako zuzendariak, NMF/FMI edo antzeko finantz erakundeek ez duten bezala, nahiz atzean agintzen berauek egon. Gainera, ez da ahaztu behar, diruaren inguruko politika guztiez gain, estatuaren aurrekontuak nolakoak izan behar diren ere banku zentralak definitzen dituela, eta ez gizartearen premien arabera, finantza munduaren interesen arabera baizik; horregatik, EBZren menpe geratuko dira kideen aurrekon-

tuak. Beraz, EBZren gobernari nagusiak inola ere ez dira neutralak, politika egingo dute eta horretarako lanabesak badituzte, nahiz politikatik kanpo daudela esan.

Euroaren eragina euskal ekonomian

Nolakoa izango da, ordea, euroaren eragina Euskal Herrian? EBaren barruko transakzio ekonomikoetan diru-trukaketak sortzen dituen eragozpenak eta gastuak desagertuko dira eta hori abantaila da. Geroko dirua gaur egungo pezeta baino egonkorragoa izango da eta horrek eragiketa ekonomikoak erraztuko ditu eta ziurrago bihurtu.

Bestalde, pezeta eta libera desagertzera, estatu-subiranotasunaren ikur garrantzitsuak desagertuko zaizkigu. Izan ere, estatuaren ezaugarri nagusietako dirua jaulkitzea da eta moneta-politika egitea, eta euroarekin eskuduntza hori EBZra joango da, nahiz mota honetako politika gauzatzea estatu kideetako banku zentralaren esku geratu.

Euskal ekonomiak berdintsu jarraituko du EBaren baitan. Gaur egun, Eusko Autonomi Erkidegoko, Nafarroako eta Iparraldeko ekonomi maila (lehenengo biek EBeko erregioen estatusa dute eta bestea Akitaniaren zatia da) EBeko batez bestekoa baino zertxobait apaltxeagoa da, eta ez dut uste asko aldatuko denik.

Hala ere, ez da ahaztu behar, 1993tik aurrera Hego Euskal Herriko esportazioek gorakada handia izan dutela pezeta desbalioztatu zelako, eta bide horri eutsi zaio azken urte hauetan guztietan. Baina hemendik aurrera ezin izango da moneta desbalioztatu eta beraz, lanabes inportante bat galtzen da. Horregatik, hemendik aitzinera esportatzeko zailtasunak baldin badaude eta ekoizpen-kostuak, oro har, Europako Batasuneko batez bestekoak baino gutxiago ez badira hazitzen, esportazio-mailari eustea zaildu egingo da. Beraz, geldituko den erremedio bakarra alokairu-igoera kontratatzea, berau Europako Batasuneko baino txikiagoa izan beharko duelarik, batik bat, euskal ekoizkinekin lehiakatuko duten herrialdeetako baino apalagoa. Era honetan, ahalbideratuko da lehiakortasun erlatiboa mantentzea.

Bestalde, ez da pentsatu behar herrialde pobreek aberatsak harrapatuko dituztela integrazio handiagoa egongo

delako. Ezagunak ditugu, izan ere, estatu baten barruan ematen diren erregioen arteko diferentzia ekonomikoak, eta estatu bateko indar ekonomikoak ez badira gai izan desberdintasun horiek murrizteko, lortuko al du EBak honelako helburua? Alderatu, bestela, Katalunia eta Extremaduraren arteko diferentzia, edo Kalabria eta Milanen artekoa. Estatuetako gobernariak saiatu izan dira diferentziak urritzen, hala ere urteetako diferentziek hor diraute, eta gerora ere ez da gora-behera nabarmenik egongo. Haatik, lehen aipatu bezala, Euskal Herriaren egoera erlatiboa ez dut uste asko aldatuko denik. Hau da, behintzat, ikerketek diotena. Izan ere, inbertitzaileek ez diote bakarrik begiratzten alokairu-mailari, bestelako faktoreak ere kontuan hartzen baitituzte.

Finantz sistema

The Economist astekarian azaldu zen artikulua batean esaten zenez, euroak eragina izango omen du bankaren negozioan. Alde batetik, kostuak igoko omen zaizkie informazioa eta teknologia egokitzerakoan. Horrez gain, irabaziak ere murriztuko zaizkie diru-trukaketa gutxiago egin beharko dituztelako.

Halaber, hegoaldeko estatuetan, hain zuzen, Portugal, Espainia eta Italian, diru-eskaintza gehitu egingo omen da, iparraldeko bankuen aukera herrialde hauetan dirua eskaintzeko handituko delako, eta ondorioz, interes-tasak egokiagoak izatera helduko lirateke. Gainera, badirudi Iparameriketara gertatzen ari den fenomeno bera ematea, hau da, enpresen finantzbideak aldatzea eta banku-maileguren bidez dirua lortu ordez, bonuen bidez egitea. Euroarekin EBeko bonu-merkatu egokia garatzeko aukera legoke, eta beraz, bankuen mailegu-kopurua urrituko litzateke.

Haatik, bankuetako langileek erne egon behar dute, orro har, banku-negozioa murriztu egingo delako eta honen ondorioa langileak kaleratzea izango da, nahiz bankuen leihatilak beste zerbitzu batzuk eskaintzeko mantentzen daitezkeen. ¶